

- kommentar-/debattredaktør Jon Magne Lund
- debatt@vl.no
- ring: 22 310 417 mellom klokken 09.30 og 11.30
- post: Vårt Land, pb.1180, sentrum, 0107 Oslo
- verdidebatt.no

verdidebatt

«Reservasjonsretten gjør at helsepersonell slipper å handle mot sin samvittighet»

Olav Magnus S. Fredheim,
Morten Magelssen,
Torbjørn Folstad
og Carl Fredrik Knobloch

Helsepersonells reservasjonsrett

Olav Magnus S. Fredheim
● styreleder i Norges kristelige legeförening

Morten Magelssen
Torbjørn Folstad
Carl Fredrik Knobloch
● alle Norges kristelige legeföreningers etikuttvalg

SAMVITTIGHETS- HANDLINGER

Ingen bør tvinges til å handle mot sin samvittighet. Derfor har pasifister rett til å nekte militærtjeneste, og helsepersonell har reservasjonsrett, blant annet mot å delta ved abortinngrep. Norges kristelige legeförening (NKLF) har nylig vedtatt en uttalelse om helsepersonells reservasjonsrett, der vi hevder at denne retten bør utvides til å gjelde flere typer helsetjenester.

Problematiske rett. Helsepersonell har allerede i dag rett til å reservere seg mot å bidra til prøverørsbehandling for lesbiske par og enslige. Retten omfatter også fastlegers henvisning til slik behandling. Denne retten er problematisk fordi den innebærer forskjellsbehandling av grupper.

Samtidig mener vi den er vellykket for helsepersonell som har en dyp overbevisning om at barn har en menneskerett til å vokse opp med sine biologiske foreldre, så langt det er mulig. Reservasjonsretten gjør at helsepersonell slipper å handle mot sin samvittighet. Samtidig vil det i praksis være andre kolleger som ikke har innvending mot å yte behandlingen, så pasienten blir ikke skadelidende.

Feller ikke dom. Helsepersonell som reserverer seg, gjør det ikke for å formidle en moralsk dom over pasientens valg eller livsstil, men for å slippe å bidra i noe de selv holder som moralsk galt. Tilsvarende handler

NKLFs uttalelse ikke om hva leger *bør* mene i disse omstridte spørsmålene, men om at helsepersonell som har alvorlige samvittighetskvaler må få lov til å handle i tråd med sitt syn.

Prøverørsbefruktning. Vi har også uttalt at helsepersonell bør kunne reservere seg fra å delta i prøverørsbefruktning generelt. Prøverørsbefruktning har oppfylt mange ufruktbare pars ønske om å få egne barn, og dette er i seg selv et stort gode.

Dessverre er det moralsk problematiske sider ved måten prøverørsbefruktning praktiseres på. I praksis vil det bli laget mange «overtallige» befruktete egg, som gjerne ender med å bli destruert. NKLF mener derfor at helsepersonell som mener at også befruktete egg har menneskeverd, bør få slippe å bidra til prøverørsbefruktning.

De som holder et slikt syn på befruktete eggs menneskeverd tar ikke jobb på fertilitetsklinikker. Retten vil derfor være mest aktuell for fastleger som vegrer seg mot å henvise til denne typen behandling.

Vanskelig avveining. Spørsmål om reservasjonsrett er ikke enkle. Fra perspektivet til helsepersonellet med samvittighetskvaler kan det synes som man ikke har noe valg: Det kan synes umulig å skulle gjøre vold på sin dype overbevisning, og bidra til å yte behandling man finner uetisk.

Denne situasjonen ser annerledes ut fra samfunnsperspektivet: Det er viktig å la helsearbeidere få beskytte sin moralske integritet og samvittighet, men samtidig har pasienten en rett til behandling.

En avveining mellom disse og andre hensyn må gjøres i hvert enkelt tilfelle.

Disse spørsmålene har NKLFs etikuttvalg diskutert grundig i utredningen som er tilgjengelig på nklf.no.

Forfatterne understreker at helsepersonell som reserverer seg mot blant annet prøverørsbefruktning, gjør det for å slippe å bidra til noe de selv mener er moralsk galt.

Foto: Håvard Sæbo

Bærer Jesus våre synder i dag?

LITURGI

Øyvind A. Jørgensen
● Prost i Vest-Telemark

Skal vi be «Du Guds lam, som bærer verdens synder»? Bibelen sier at Jesus gir mennesker del i sin frelse nå, men at det han gjorde for å bringe frelsen til veie, skjedde «under Pontius Pilatus.» Fordi han alltid lever, kan Jesus frelse nå, Hebr. 7,25. Men «offeret har han båret fram én gang for alle», v.27. Kan vi da beskrive det annerledes i nattverdsammenheng?

Den lutherske kirke lærer «at Kristi legeme og blod i sannhet er til stede» i nattverden og at brødet og vinen «gir del» i Jesu legeme og blod. Da kan vi si at hans offer er til stede, men er det likevel rett å si at han «bærer» våre synder nå?

Et argument som blir brukt for nåtidsformen, er det som blir kalt «liturgisk presens». Jeg forstår, i den grad det kan forstås, at Jesus lever og virker i dag. Derimot forstår jeg ikke at det som skjedde med ham i hans jordeliv i en eller annen forstand skjer nå. Vel kan man si at «til minne om meg» betyr mer enn bare å huske i tanken, men kan denne «påminnelse» bære tyngden av den argumentasjon som kreves for en hel lære om «liturgisk presens»?

Jesus sier: «til minne om meg». Må vi ikke da, i stedet for å framstille Jesu frelsesverk som et *hendelsesforløp* i dag, si at det er til stede i ham som *person*? Det han har gjort og gjennomgått, er så å si tatt opp i ham og blitt en del av ham. Med alt dette er han til stede, og dette gir han oss del i.

Vi kunne driste oss til et bilde: Studier, eksamen, autorisasjon og erfaring er noe en lege har gått gjennom. En tenker da ikke at alt dette på noen måte «skjer» i hans nåværende praksis, men det er så å si blitt en del av ham selv. Når han møter en pasient, er hele hans utdannelse og erfaring til stede og kommer pasienten til gode.

«Bar» burde kunne være en samtlende formulering. For alle som tror at Jesus er et offer for våre synder, også de som helst vil velge «bærer», vil være enige om at den grunnleggende offerhandlingen er den som skjedde på korset.